

שמות ל"ח, ח' – רש"י

And he made the washstand of copper and its base of copper from the mirrors of the women who had set up the legions, who congregated at the entrance of the tent of meeting.

from the mirrors of the women who had set up the legions: Heb. **בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת** Israelite women owned mirrors, which they would look into when they adorned themselves. Even these [mirrors] they did not hold back from bringing as a contribution toward the Mishkan, but Moses rejected them because they were made for temptation [i.e., to inspire lustful thoughts]. The Holy One, blessed is He, said to him, “Accept [them], for these are more precious to Me than anything because through them the women set up many legions [i.e., through the children they gave birth to] in Egypt.” When their husbands were weary from back-breaking labor, they [the women] would go and bring them food and drink and give them to eat. Then they [the women] would take the mirrors and each one would see herself with her husband in the mirror, and she would seduce him with words, saying, “I am more beautiful than you.” And in this way they aroused their husbands desire and would copulate with them, conceiving and giving birth there, as it is said: “Under the apple tree I aroused you” (Song 8: 5). This is [the meaning of] what is **בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת** [lit., the mirrors of those who set up legions]. From these [the mirrors], the washstand was made, because its purpose was to make peace between a man and his wife. [How so?] By giving a drink from the water that was in it [the washstand] to [a woman] whose husband had warned her [not to stay in private with a certain man] and she secluded herself [with him anyway]. The water would test her and either destroy her or prove her innocence. See Num. 5: 11-31]. You should know that they were actually mirrors, because it is said: “The copper of the waving was seventy talents... From that he made...” (Exod. 38: 29, 30), but the washstand and its base were not mentioned there [among the things produced from the seventy talents. Thus,] you have learned that the copper of the washstand was not of the copper of the waving. So did Rabbi Tanchuma expound [on the matter] (Midrash Tanchuma, Pekudei 9; Num. Rabbah 9: 14). And so did Onkelos render: **בְּמִרְאֵת נְשִׂאָה** [“the mirrors of the women”], which is the Aramaic translation of **מִרְאֵת**, mirrors in French. So we find in Isaiah (3: 23) **וְהַגְּלִינִים** (sic), which we render: **וּמִרְאֵתָא**, and the mirrors.

who congregated: to bring their donation.

וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת
בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פָתַח אֹהֶל
מוֹעֵד :

במראת הצובאת: בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונוקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ח ה) תחת התפוח עוררתידך, וזהו שנאמר במראות הצובאות. ונעשה הכיור מהם, שהוא לשום שלום בין איש לאשתו, להשקות ממים שבתוכו את שקנא לה בעלה ונסתרה, ותדע לך, שהן מראות ממש, שהרי נאמר (שמות לח כט ל), ונחשת התנופה שבעים ככר וגוי, ויעש בה וגוי, וכיור וכנו לא הוזכרו שם, למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה, כך דורש רבי תנחומא, וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא, והוא תרגום של מראות מירידור"ש בלעז [מראות]. וכן מצינו בישעיה (ישעיה ג כג) והגליונים, מתרגמינן ומחזיתא :

אשר צבאו : להביא נדבתן :

מדרש תנחומא פקודי פרק ט'

אתה מוצא בשעה שהיו ישראל בעבודת פרך במצרים גזר עליהם פרעה שלא יהיו ישנים בבתיהן שלא יהיו משמשין מטותיהן אמר רבי שמעון בר חלפתא מהו היו בנות ישראל עושות? יורדות לשאוב מים מן היאור והקב"ה היה מזמין להם דגים קטנים בתוך כדיהן והן מוכרות ומבשלות מהן ולוקחות מהן יין והולכות לשדה ומאכילות את בעליהן שם שנאמר (שמות א) "בכל עבודה בשדה" משהיו אוכלין ושותין נוטלות המראות ומביטות בהן עם בעליהן זאת אומרת אני נאה ממך וזה אומר אני נאה ממך ומתוך כך היו מרגילין עצמן לידי תאוה ופרין ורבין והקב"ה פוקדן לאלתר וכו' בזכות אותן המראות שהיו מראות לבעליהן ומרגילות אותן לידי תאוה מתוך הפרך העמידו כל הצבאות שנאמר (שם י"ב) "יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" ואומר "הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם" (שם). כיון שאמר לו הקב"ה למשה לעשות את המשכן עמדו כל ישראל ונתנדבו מי שהביא כסף ומי שהביא זהב או נחשת ואבני שוהם ואבני מלואים הביאו בזריזות הכל. אמרו הנשים מה יש לנו ליתן בנדבת המשכן, עמדו והביאו את המראות והלכו להן אצל משה. כשראה משה אותן המראות זעף בהן, אמר להם לישראל: טולו מקלות ושברו שוקיהן של אלו... א"ל הקב"ה למשה: משה, על אלו אתה מבזה? המראות האלו הן העמידו כל הצבאות הללו במצרים, טול מהן ועשה מהן כיור נחשת וכונו לכהנים שממנו יהיו מתקדשין הכהנים שנאמר "ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות אשר צבאו, באותן המראות שהעמידו את כל הצבאות האלה.

מדרש רבה פרשת שמות פרשה א' אות י"ב

אַרְבַּע גְּזֵרוֹת גָּזַר פְּרָעָה עֲלֵיהֶם, בְּתַחֲלָה גָּזַר וְצָוָה לְנוֹגְשֵׁי שְׂיֵהוּ דוֹחֲקִין בְּהֵן כְּדִי שְׂיֵהוּ עוֹשֵׂי הַסְּכּוּם שְׂלָהֶן, וְלֹא יֵהוּ יִשְׁנִין בְּבֵיתָהֶם. וְהוּא חָשַׁב לְמַעַטָּן מִפְּרִיָה וּרְבִיָּה, אָמַר מִתּוֹךְ שְׂאִינָן יִשְׁנִין בְּבֵיתָהֶם אֵינָן מוֹלִידִין. אָמְרוּ לָהֶן הַנוֹגְשִׁים, אִם אַתֶּם הוֹלְכִין לִישׁוֹן בְּבֵיתְכֶם עַד שְׂאֵנוּ מְשַׁלְּחִין אַחֲרֵיכֶם בְּבִקְרָה, הַיּוֹם עוֹלָה לְשַׁעָה וְלִשְׁתִּים וְאִין אַתֶּם מְשַׁלְּמִין אֶת הַסְּכּוּם שְׂלָכֶם, שְׁנַאֲמַר (שמות ה, יג) וְהַנְּגָשִׁים אָצִים לְאֹמֵר וְגו', וְהָיוּ יִשְׁנִין עַל הָאָרֶץ. אָמַר לָהֶן הָאֱלֹהִים, אֲנִי אֲמַרְתִּי לְאַבְרָהָם אֲבִיהֶם שְׂאֵנִי מְרַבָּה בְּנִין כְּפֹכְבִים, דְּכַתִּיב (בראשית כב, יז) כִּי בָרַךְ אֲבְרָהָם וְהִרְבָּה אַרְבָּה וְגו', וְאַתֶּם מִתְּחַפְּמִים לָהֶן שְׂלֹא יִרְבּוּ, נִרְאָה אֵיזָה דְּבַר עוֹמֵד אוֹ שְׁלִי אוֹ שְׂלָכֶם, מִיָּד (שמות א, יב) וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֲתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְגו'.

דְּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא, בְּשֹׁכֵר נְשִׁים צְדָקְנִיּוֹת שְׂהָיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וּמָה עָשׂוּ, בְּשַׁעָה שְׂהָיוּ הוֹלְכוֹת לְשֹׁאֵב מַיִם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּגִים קְטַנִּים בְּכַדֵּיהֶן, וְשׂוֹאֲבִין מִחֲצָה מַיִם וּמִחֲצָה דְּגִים, וּמוֹלִיכוֹת אֶצֶל בְּעַלְיָהֶן וְשׂוֹפְתוֹת לָהֶם שְׂתֵי קִדְרוֹת, אַחַת שֶׁל חֲמִין וְאַחַת שֶׁל דְּגִים, וּמִאֲכִילוֹת אוֹתוֹן וּמְרַחֲצוֹת אוֹתוֹן וְסִכּוֹת אוֹתוֹן וּמְשַׁקּוֹת אוֹתוֹן, וְנִזְקָקוֹת לָהֶם בֵּין שְׂפֵתִים

תורה לשמה, שמות ל"ח עמ' קל"ב

ויש מפרשים כי הנשים היו רוצים לראות סדר העבודה והתפילה בבית המקדש אסור לילך בין האנשים, לכן היו עושים הכיור פתח אהל מועד במראות הצובאות כדי להסתכל מה שנעשה בפנים

שפתי כהן על שמות פרק ל"ח פסוק ח'

"ויעש את הכיור נחושת במראות הצובאות" אלו הנשים שהיו חפצות לבוא לאוהל מועד לשמוע דברי תורה או להתפלל כמו שתירגם דאתיין לצלאה והיו מתביישין שלא יראו אותם האנשים מה עשו? עשו מראות ועל ידי אותם מראות היו רואין כל מה שבפנים. ורצו לעשותם מברזל הנדיי שמראה דבר הקטן גדול וכאשר ראו שאין שום ברזל נשמע בנדבה וגם ידעו שהברזל הוא שנאווי להקב"ה כמו שנבאר סוף הפרשה, עשו אותם מנחושת קלל. ולא עשאום מזכוכית לפי שישבר בנסיעתם וחנייתם, ופירוש הצובאות אשר צבאו פתח אוהל מועד, החפצות שחפצו, תרגום יחפוץ וצבי, וכן בדניאל (ה' י"ט) ודי הוה צבי הוה קטל, זהו אשר צבאו פתח אוהל מועד שרצו לבוא, או להתפלל כמו שתירגם אונקלוס, או לשמוע דברי תורה מפי משה.

ספר לקוטי תורה – פרשת ויקהל

הנה בשעת הקרבת הקרבן, היה הכהן מכיר בפניו מקום שפגם ובמחשבתו, והיה מנקה אותו מחטאו. ובאשה שאסור להסתכל בפניה הביא אותה לפני הכיור שעשו במראות הצובאות, ורואה שם צורתה ומכיר במחשבתה והיה מנקה חלאתה.

מושב זקנים שמות ל"ח ח'

ויש מפרשים דלכך נעשה הכיור ממראות, לפי שכהן המקריב את קרבנה של האשה היה צריך להקריבה לשמה, ואסור להסתכל בפניה, ולכך נעשה הכיור כמו מראה, האשה עומדת אצל הכיור ומסתכלת בו, והכהן מסתכל בכיור ומכירה.

רקאנטי ויקרא פרק א'

גם צריך הכהן לראות בשעת זריקת הדם, האיש והאשה המתכפרין בקרבן. ובעבור שאסור להסתכל באשה לכן עשו הכיור במראות הצובאות כי כשהכהן מקריב קרבן נשים מסתכל בכיור ורואה בו פרצוף האשה המביאה הקרבן.

זהר ח"ב פרשת שמות ד'

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת

דתני רבי חייא: מפני מה זכו נשים לזה? משום ששמרו עצמן בגלות מצרים, שלאחר שנטהרו היו באות מקשטות, ומסתכלות במראה בבעליהן, ומעוררות אותם לפניה ורביה.

כלי יקר ויקהל ל"ח, ח'

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות. פירש"י שהכיור נעשה מן מראות הנשים כו', ויש ב' טעמים בדבר למה נעשה הכיור מן מראות של הנשים טעם אחד הוא, לפי שמן הכיור היו משקין הסוטות על כן היו הנשים מסייעים בעשיית הכיור להודיע כי המה בחזקת כשרות ורוצים בבדיקת הכיור אחר שיודעים בעצמם כי צנועות המה, ונתנו דווקא נחשת לפי שנאמר (ירמיה ג ג) ומצח אשה זונה היה לדך. וכתוב (ישעיה מח ד) ומצחך נחושה. וידוע שאין קטיגור נעשה סניגור לכך נתנו נחושת כי בזה הורו שלא היתה מצחם נחושה. טעם ב' הוא, שהמראות הם כמים של כיור המראים פנים לפנים כמו כן המראות מראים פנים לפנים כי כמו שהמראות מגידין לה אם היא יפת תואר או כעורה כך מי הכיור מגידין ומפרסמים אם זנתה או לא ואם היא כשירה במעשיה.

ונראה שנקט הצובאות כי הנשים העמידו צבאות רבות במצרים, והיו אומרים כסבורים שלא שלטו בהם המצרים שהרי בעליהן היו מעונים בעבודת פרך הממעטת הפריה ורביה ובודאי מן המצרים נתעברו, על כן רצו לגלות צדקתן, כי בעבור שהעמידו צבאות רבות על כן הוצרכו לגלות טהרתם והביאו אותן מראות שעל ידיהם העמידו אותן הצבאות כדי לעשות מהם הכיור, כאילו אמרו הביטו וראו ובחנונו בזאת אם העמדנו אותן צבאות בטהרה או לא כי הכיור נעשה לבודקן כסוטות. ואמר אשר צבאו פתח אהל מועד. ועדיין האהל מועד לא נעשה ע"כ פירשו שזה אהל מועד של משה עיין בראב"ע, וכן ברבינו בחיי. ולי נראה שמדבר הכל בצניעות הנשים כמ"ש (בראשית יח ח) הנה באהל. פירש"י צנועה היא, כך אותן צבאות שהעמידו צבאו פתח אהל מועד רצה לומר באהל שלהם ומה שנקט פתח לפי שנאמר בזונה ותשב בפתח עינים (שם לח יד) על כן אמר בצניעות פתח אהל. ונקט מועד כי שם נועדו יחדיו עם בעליהן אשר היו כל היום בשדות כי לשון מועד הוא, הבאים ממקום אחר להתוועד במקום זה.

תרגום ירושלמי השלם

במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מעד במחזיין דנשיא צדיקתא דהוו מצליין בתרע משכן זימנא.

תרגום יונתן

ויעש את הכיור במראת הצבאת אשר צבאו ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה דנחשא מן אספקלירי נחשא נשיא צניעותא ובעידן דאתון לצלאה בתרע משכן זימנא הואן קיימין על קרבן אדמותהון דם קרבן היולדת ומשבחן ומודן ותייבין לגובריהון וילידן בנין צדיקין בזמן דמדכן מן סואבות דמהון.

ילקוט מדרש הביאור

הצבאת אשר צבאו דע שהיה שם כלי עם הכיור ובו מים כשיעור הטבילה, כמו הים של שלמה, ואם יבאו נשים הי' טובלות שם, ואם הנשים היו טובלות נחשב להם הטבילה כאילו עשו עבודת ה' ולכן תרגם אונקלוס דאתין לצלאה בתרע משכן זימנא, כלומר שבאו לבית הטבילה.

תורה שלימה ע' 51 בהערות

מה שהזכיר כאן שמטהרין מטומאתן אולי רמז ג"כ לדרש זה שהי' שם בית הטבילה. ומי'ש כמו הים שעשה שלמה, צ"ב שהרי שם הי' קבוע, וצ"ל כמבואר בשבת לה. אמר רב מעין המטלטל טהור וזהו בארה של מרים, וברש"י וטובלין בן, ועי' בצ"פ שמיני (יא לו) מי'ש בביאור ענין זה, של בארה של מרים, ומה שכתבתי שם בהערות וביאורים דף רפ"ו מדברי המהרי"ט שזה נקרא מעיין בידי שמים כיון שטלטולן לא הי' בידי אדם עיי"ש. ויש להוסיף שהיונתן לשיטתו להלן (מ,ז) כ' ויהב תמן מים חיים לקידוש וזה היא שיטת רבי ישמעאל בסוטה ס"ו וזבחים כ"ב דמי כיור מי מעיין הן וצריך לפרש מי'ש לעיל אות ה' מדברי הרד"ק ומה שהובא במילואים כאן פי' דברי הימים לתלמיד רס"ג. ושם היו מעמידין נדות ויולדות וכו' שבית הטבילה הי' סמוך לפתח אהל מוער שהרי אסורות להיכנס בטומאתן.

לב בידיה טוו ר"ת טב"ל, ר"ל שטבלו עצמן הנשים מטומאתן בעת עשיית איזה דבר למקדש (י"מ) וצ"ל מטומאת מת או שרץ וכדומה, דהא לא היו רואין דם נדה במדבר מיום מ"ת שפסקה מהם זוהמת הנחש. או י"ל לאחר מעשה עגל שחזרה הזוהמא אפשר שראו אח"כ דם נדה (ד"ע)

פ"י הר"א בן הרמב"ם (תו"ש ע' 50 בהערות)

הצבאת העובדות כלומר הנשים שנדדו ממשכנותיהן ונדדו לעבודה כמו שיעזבו הצבאות את שכנותיהם ויסעו אל מקום מלחמתם וטעם שני, הנשים שנלחמו בתאונתן מלחמת הנפש ונטו אל הפלחן והעבודה.

מושב זקנים: (תו"ש ע' 51 בהערות)

ובמושב זקנים הביא ב' טעמים למה הקפיד משה, י"מ לפי שפתח ההיכל היה פתוח וכשנכנס כ"ג לפניו ועובד העבודה הוא בתוך המראות וישראל שהיו בעזרה רואין כל עבודת הכהן וכו' ומאי אהני הך דכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד וכו' וי"מ לכך הקפיד לפי שממנו היו הכהנים מקדשים ידיהם ורגליהם ושוחים לתת ידיהם על רגליהם ונראה כאלו היו משתחיים לבבואה שלהם.

במדבר רבה ט' – י"ד (תו"ש ע' 52 בהערות)

אוֹתָן נָשִׁים שְׁאָמְרוּ הָאֱלֹהִים מַעֲיֵד עָלֵינוּ שְׂיִצְאֵנוּ טְהוֹרוֹת מִמִּצְרַיִם, (אשר צבאו פתח אהל מועד דורש לשון עדות. הרד"ל) כְּשָׁבָא מִשָּׁה לַעֲשׂוֹת כִּיּוֹר, אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים בְּאוֹתָן הַמְרָאוֹת עָשָׂה אוֹתוֹ, שְׁלֹא נַעֲשׂוּ לְשֵׁם זָנוּת, וְהִימְנוּ תְהִינָה בְּנוֹתֵיהֶן נִבְדָּקוֹת אִם טְהוֹרוֹת הֵן כְּאֲמוֹתֵיהֶן.

אבן עזרא ל"ח ח'

ולא הזכיר הכתוב מידת הכיור כאשר הזכיר מידת הכיורים שעשה שלמה. רק נעשה בכל המראות שהביאו.

תשא

הנחושת, וואָס ער איז געווען אין חצר, איז ער אָבער געשטאַנען „פתח משכן אהל מועד“⁶. משא"כ דער כיור איז ניט געשטאַנען בפתח המשכן נאָר איז געווען אָפּגערוקט אין אַ זייט, ביז אַז — „אין כיור לפני אהל מועד“⁷ (וואָס דערפאַר האָט מען געקענט צו אים צוגיין צוליב רחיצת ידים ורגלים, כאָטש „בין האולם למזבח“ האָט מען (לכמה דיעות⁸) ניט געטאַרט אַריינ־גיין פאַר קידוש ידים ורגלים⁹).

ב. אָט דער ענין, אַז כיור איז אַ הכנה צו כללות עבודת המשכן, דריקט זיך אויס אויך אין דעם שיעור פון דער מאָס פון כיור:

פון פסוק „ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו“¹⁰ (וואו עס ווערן גערעכנט פיר מענטשן: „משה ואהרן תרין ובניו תרין“¹¹) לערנט אָפּ די גמרא¹²: „כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו“.

ולכאורה: משה האָט זיך געדאַרפט וואָשן פון כיור נאָר אין די ימי המי־לואים (לויט דער דעה¹³ אַז דערנאָך

א. אין דער היינטיקער סדרה¹ שטייט געשריבן דער ציווי אויף מאַכן דעם כיור. וואָס דערמיט איז דער כיור אָפּגעטיילט פון אַלע אַנדערע כלי המשכן, וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין די פריערדיקע צוויי סדרות — הגם אַז אויך דער כיור איז אַן „עיקר בבנין הבית“², און בנוגע משיחה ב־שמן המשחה ווערט ער ווייטער אין דער סדרה גערעכנט צוזאַמען מיט די אַנדערע כליים און אויף זיי אַלע צו־זאַמען זאָגט דער פסוק „והיו קודש קדשים“³. היינט פאַרוואָס שטייט דער ציווי עשיית הכיור, באַזונדער פון די אַנדערע כליים?

זאָגן מפרשים⁴, אַז דאָס איז דער־פאַר וואָס ער איז (ניט קיין ענין ל־עצמו, נאָר) אַ הכנה צו „בבואם אל אהל מועד“ און „בגשתם אל המזבח“.

און אָט דער חילוק צווישן דעם כיור און אַלע אַנדערע כלי המשכן קומט צום אויסדרוק (ניט בלויז אין דעם אָרט פונעם ציווי על עשיית הכיור אין תורה, „ועשית כיור“ נאָר אויך) אין דעם אָרט וואו דער כיור איז געשטאַנען אין משכן:

דער אָרט פון אַלע כלי המשכן איז געווען אין אהל מועד. אויך דער מזבח

(6) פקודי מ — ו, כט.
 (7) רש"י פרשתנו ל, יח (מזבחים גט, רע"א), ולהעיר מראב"ע עה"פ.
 (8) כלים ספ"א, תוספתא שם (הובא ב־תוס' שבהערה הבאה ובר"ש כלים שם). פסקי תוס' תמיד סט"ז.
 (9) ראה תוד"ה הא מני זבחים גח, ב.
 (10) פקודי מ, לא.
 (11) רש"י זבחים יט, ב. ואף שהיו גם גב ואביהוא — ראה מפרשי הש"ס שם, תורה תמימה פקודי (מ, לא) ועוד.
 (12) זבחים שם. אבל ראה רמב"ם הל' ביאת מקדש (פ"ה הי"ג) ובני"כ שם.
 (13) זבחים קב, א. וראה לעיל ע' 175 הערה 28.

(1) ל, יז ואילך.

(2) הטעם על זה שהציווי על מזה"פ הוא בפי תצוה (ולא בפי תרומה) — ראה רמב"ן וספורנו תצוה ל, א. אוה"ח תרומה כה, ט ד"ה ונראה.

(3) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה"ו. ולהעיר מהספ"ה"צ שלו שרש יב, מ"ע כ.

(4) ל, כט.

(5) חזקוני וספורנו ל, יח.

— אז פון איין זייט איז ער בלויז אַ הכנה, און מאידך גיסא איז דוקא אין אים פאַראַן ענינו של משה (וכל הכהנים) בגלוי (וואָס דאָס איז ניטאָ אין די אַנדערע כלי המשכן) —

זיינען מרומז אויך אין די "מראות הצובאות", וואָס פון זיי איז דער כיור געמאַכט געוואָרן:

פון איין זייט, זיינען די מראות הצובאות אַ גאַר נידעריקער ענין, ביז אַז אפילו משה רבינו, האָטש ער איז "אוהב ישראל"¹⁶, האָט אין זיי מואס געווען "מפני שעשויים ליצר הרע" [און זיי ווערן ניט גערעכנט צווישן די אַלע נדבות המשכן פון פ' פקודי, זיי זיינען גאַר ניט אין כלל פון "פקודי המשכן"]; ואעפ"כ, איז דוקא אויף די "מראות הצובאות" האָט דער אויבערשטער גע" זאָגט "אלו חביבין עלי מן הכל"¹⁶.

ד. דער ביאור אין דעם איז:

שוין גערעדט פיל מאל¹⁷, אַז דער חידוש פון "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"¹⁷ באַשטייט אין דעם, אַז אידן זאָלן נעמען דברים גשמיים און פון זיי מאַכן אַ מקדש פאַר דעם אוי" בערשטן, ביז אַז אין די (דרייצן¹⁸ צי פופצן¹⁹) דברים גשמיים זאָל זיין "ושכנתי בתוכם", וואָס דורך דעם וועט

לא שמש בכהונה), און שפעטער איז דער כיור נוגע בלויז צו אהרן ובניו, איז פאַרוואָס זאָל דער כיור לדורות מוזן קענען האַלטן וואָסער פאַר פיר מענטשן, אויך כנגד משה (און ווי געבראַכט די קשיא במפרשי הש"ס דאָרט)?

וי"ל דעם ביאור אין דעם¹⁴: די ימי המילואים זיינען געווען אַ הכנה צו דער כללות העבודה פון אהרן ובניו שפעטער, און היות אַז אויך דער כיור איז ענינו הכנה לכללות העבודה, כנ"ל, דאָרף שיעורו דערי" בער זיין "כדי לקדש ארבעה כהנים", ניט נאָר "כנגד אהרן ובניו", וואָס האָבן מקדש געווען פון כיור נאָך די ימי המילואים, נאָר אויך "כנגד משה", (אַלע¹⁵ כהנים אין דער צייט פון חנו" כת המשכן, אַלע) וואָס האָבן מקדש געווען פון אים אין די ימי המילואים, זמן ההכנה.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז כאַטש דער כיור איז געווען בלויז אַ הכנה לעבודה, איז אָבער אין אים געווען אַ מעלה מיוחדת, העכער פון די אַנדערע כלי המשכן, וואָס מטעם דער מעלה איז דוקא אין אים געווען אַן ענין וואָס איז מרמז אויף משה'ן, וואָס ער איז דאָך העכער אויך פון אהרן, ויתרה מזו: אויף משה'ן צו זאַמען מיט אַלע כהנים וואָס זיינען דאַמאַלס געווען.

ג. אַט די צוויי קצוות פון דעם כיור

(14) וראה כמה תירוצים: ברש"י, שיטה מקובצת יכו.

(15) למ"ד דלא נתכחן פנחס עד שהרגו לזמרי (ובחים קא, ב), וכדעת רש"י בפ"י עה"ת (פנחס כה, יג).

(16) מנחות סה, א.

(16*) רש"י ויקהל לח, ח. וראה גם תנחומא פקודי ט.

(17) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג פ' תרו" מה, ובכ"מ.

(17*) תרומה כה, ח.

(18) שהש"ר פ"ד, יג, זח"ב קמח, א. תנחומא תרומה ה — הובא ברש"י ר"פ תרומה (ראה אוה"ת תרומה ע' אישפג, אישצ), ועיה.

(19) בחיי תרומה כה, ז. כלי יקר שם, ג. וראה זהר שם קלה, א.

נשלם ווערן דער ענין פון „נתאוה“²⁰ און „דמות“, און „אפשפיגלונג“ פון דער הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים“.

און וויבאלד און די כוונה פון „דירה בתחתונים“ איז דאך ביז צום תחתון ביותר „שאיין תחתון למטה ממנו“²¹, האָט דעריבער געדאַרפט זיין אין משכן אויך און ענין פון „מראות הצובאות“, וואָס זיינען „עשויים ליצר הרע“, בכדי און אויך דער תחתון זאל ווערן א דירה לו ית'.

אָבער פונדעסטוועגן האָט משה מואס געווען אין דעם, וואָרום משה „נתבא בזה“²², דאָס מיינט, און ביי אים איז געווען ראיית מהות אלקות, האָט ער געוואָלט און דער גילוי פון „ושכנתי בתוכם“ זאל זיין אין און אופן פון ראיית המהות, און וויבאלד און די זאכן וועלכע זיינען פאַרבונדן מיטן נה"ב און יצה"ר, אפילו לאחרי ווי זיי ווערן נתברר, זיינען מעלים ומס' תיר אויף ראיית המהות

און וואָס די כוונה איז „דירה בתחתונים“ — איז אָבער לגבי מדריגת משה (וואָס צו דער מדריגה האָט ער געוואָלט אויפהויבן אַלע אידן), זיינען שוין אויך די אַנדערע זאכן פון נדבת המשכן (ובפרט „נחשת“²³) גענוג

אָבער פונדעסטוועגן האָט משה מואס געווען אין דעם, וואָרום משה „נתבא בזה“²², דאָס מיינט, און ביי אים איז געווען ראיית מהות אלקות, האָט ער געוואָלט און דער גילוי פון „ושכנתי בתוכם“ זאל זיין אין און אופן פון ראיית המהות, און וויבאלד און די זאכן וועלכע זיינען פאַרבונדן מיטן נה"ב און יצה"ר, אפילו לאחרי ווי זיי ווערן נתברר, זיינען מעלים ומס' תיר אויף ראיית המהות

[וכידוע²³ בענין „אספקלריא שאינה מאירה“ (א זכוכית מיט אַ כיסוי פון אַ „דבר דק וקלוש“ — אַ שפיגל), וואָס הגם און דוקא דורך דער פאַר-מיטלונג פון דעם צודעק וואָס אויף איר, קען דער מענטש זען מאחוריו, וואָס דורך און „אספקלריא המאירה“ קען מען עס ניט זען — איז אָבער דאָס געזעענע דורך און אספקלריא ש'אינה מאירה ניט די זאך גופא, נאָר

(24) יבמות מט, ב. וראה לקו"ת (נצי"ב) שם, ג. שמע"צ צב, ב. שה"ש כח, ב) שהו"ע אחד עם מה שנתבא בזה“.

(25) בתו"א שם [הובא ונתבאר באוה"ת פרשתנו ס"ע איתתקלט ואילך. ויקהל ע' ב'רכה ואילך], שמראות (הצובאות) ל' רבים קאי על ב' המראות — אספה"מ ואספשא"מ. אבל מזה שבפשוטות, מראות הצובאות היו אספשא"מ, משמע שגם ברוחניות בחי' זו היא עיקר ענינם. וראה גם אוה"ת ויקהל שם (רס"ב): בחי' הראיני את מראיך דאו"ח נקי מראות הצובאות. וראה גם אוה"ת בא (נעתק בהערה הבאה).

(26) ראה גם אוה"ת בא ס"ע שכט: ומשה רבינו ע"ה נסתכל באספקלריא המאירה. וא"צ למראות הצובאות.

(27) ראה לעיל ע' 158 ואילך.

(20) תנחומא נשא טו. וראה לעיל ע' 17 הערה 42.

(21) תניא פל"ו.

(22) ספרי ורש"י ר"פ מטות. וראה רמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו ועוד. נסמן לעיל ע' 38 הערה 26). לקו"ת מטות פב, סע"א ואילך.

(23) ראה בכ"ז תו"א לג, א"ב.

רבות במצרים" ¹⁵ — וואָס צבא ווייזט אויף דער עבודה פון "קבלת עול" ³⁰, וואָס די עבודה איז מאיר בגילוי, דוקא ווען ס'איז דאָ יצר הרע וכו' און דאָן שטאַרקט מען זיך ³¹ אויף אים בדרך קבלת עול ³² — דאָס איז "חביבין עלי מן הכל".

ה. כשם ווי די "מראות הצובאות", כאָטש בגילוי זיינען זיי נידעריקער פון די נדבות המשכן (וכנ"ל ס"ג אָן זיי ווערן ניט גערעכנט צווישן די "פקודי המשכן"), זיינען זיי אָבער "חביבין מן הכל";

אָזוי איז אויך דער כיור (וואָס איז פון דעם געמאַכט געוואָרן): כאָטש ער איז בלויז אַ הכנה, וואָס מצד דעם איז ער בגלוי נידעריקער פון אַלע אַנדערע כלי המשכן (און דער ציווי פון עשיית כיור ווערט ניט גערעכנט צוזאַמען מיט די ציוויים אויף די אַנ-

30) ראה המשך דיום ההילולא פ"י וא"י לך. וראה גם ד"ה בעצם היום הזה תשא (נדפס בקונט" עז — בסמיכות להקונטרסים דהמשך הנ"ל).

ולהעיר מזה שבתחלת המאמר בעצם היום הנ"ל, מובאה הוכחה להפ"י צבא מהכתוב "אשר צבאו פתח אהל מועד" שנאמר גבי מראות הצובאות. וראה הערה 32.

31) וגם הנחשת שבכיור רומז לענין התוקף — מצחך נחושה (ישעי' מח, ד) העבודה דעו כנמר (אוה"ת פרשתנו ע' איתתקלח (בשוה"ג). ויקהל ע' ב'רכח).

32) ולהעיר, שגם הבאת מראות הצובאות לנדבת המשכן, הי' באופן דאתכפיא וקב"ע, וכלי רש"י (לח, ח) "ואף אותן לא עכבו". ובוה יומתק מה שהענין ד"צבא" נאמר (לא רק בענין המראות עצמם — "מראות הצובאות", אלא) גם גבי הבאת המראות לנדבת המשכן — "אשר צבאו פתח אהל מועד".

"תחתון", דורך וועלכע עס וועט נשלם ווערן די כוונה פון "דירה בתחתון-נים" ²⁸.

אויף דעם האָט אים דער אויבער-שטער געענטפערט, אַז אין משכן דאָרף מען האָבן אויך אַזא "תחתון" וואָס איז "עשוי ליצר הרע", ואדרבה ²⁹: ווען מען נוצט אויס דעם תחתון ב" יותר אויף צו אויפשטעלן "צבאות ה'" — ווי דורך די "מראות הצובאות" האָט מען אויפגעשטעלט "צבאות

28) ובדוגמת האופן ד"דירה בתחתונים" קודם (או באם לא הי') חטא עה"ד — שלא הי' שייך או הענין "דעשויים ליצה"ר", שהרי לא ידעו כלל שיש בזה תאוה (תו"א ה, ריש ע"ד).

וע"פ הידוע שהענין ד"וועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" הוא כפרה על חטא העגל (תנחומא תרומה ח) * שאז נתעוררה הזוה"מא דחטא עה"ד (זח"א נב, ב. וראה לעיל ע' 160 הערה 61) — "ל, שמשו רצה שער שיית המשכן תבטל לגמרי את הפגם שנעשה ע"י חטא העגל, ועד שיהיו ישראל במדריגה דקודם חטא עה"ד (וכמו במ"ת — שפסקה זוהמתן (שבת קמו, רע"א. זהר שם)), ולכן מאס בהמראות שעשוין ליצה"ר בחי' אספשא"מ (וראה זהר שם, שבשעת מ"ת כשפסקה זוהמתן "מתנהרין באספקלריא דנ"הרא", משא"כ אחר חטא העגל).

29) ראה בארוכה ד"ה באתי לגני תשל"א בביאור העילוי ד"דירה בתחתונים" שע"י העבודה עכשיו (לאחרי החטא והתשובה) לגבי כמו שהי' קודם (או באם לא הי') חטא עה"ד.

*) ובפרט הכיור שענינו הי' "לרחוץ אותו עון" (ש"ן עה"ת פרשתנו ל, יח), אלא שמשו רצה שרחיצת העון תהי' באופן שלא יהיו שייכים להזוהמא (וכמו "פסקה זוהמתן" בשעת מ"ת). וע"ז אמר לו הקב"ה שאמיתית העילוי הוא — הפיכת (היצה"ר ו)החטא עצמו לזכיות (ראה הערה הבאה והערה 33).

דערע כלי המשכן³³).

איז אָבער די הכנה פון „ורחצו את ידיהם ואת רגליהם“ — וואָס אַ איד וואָשט זיך אָפּ פון די ענינים הבלתי רצויים — איז אַט די רחיצה חביב ביי דעם אויבערשטן מער ווי די עבודה גופא וואָס ער טוט שפעטער אויפן מזבח אָדער אין אהל מועד³⁴.

ווייל דוקא אין דער רחיצה איז דאָ דער ענין פון „אתכפיא סט"א“ — בדוגמת די „צבאות הוי“ (קבלת עול) וואָס קומט אַרויס דורך די „מראות הצובאות“.

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס דוקא ביים כיור איז מרומז³⁵ אויך ענינו של משה (וכל הכהנים)³⁶ —

(33) השייכות דכיוור לפרשתנו דשמה (— תוכנה) תשא — י"ל, כי ענינו הוא העילוי ד„ושכנתי בתוכם“ כמו שהוא לאחרי די חטא העגל והתשובה ע"ז (ראה לעיל הערה 29).

(34) ראה לעיל ע' 161 הערה 64. ולהעיר גם מהמשך וככה תרל"ז פט"ו, בענין המעלה שיש בדבר הגורם.

(35) ראה גם אוה"ת ויקהל ס"ע בירכט, שהמים דכיוור שייכים לבחי' „מן המים משיתיהו“ דמשה.

(36) ואף שבתחלה לא רצה משה לקבלן — הרי לאחרי שאמר לו הקב"ה „קבל“ — ובפרט שביאר לו הטעם (ע"פ חכמה

ווייל דוקא אין דעם ענין פון אתכפיא וקב"ע ווערט נתגלה די אמיתיות (ושלימותו בכל הפרטים — ד) ענין הביטול³⁷, ענינו של משה³⁸ (ובצירוף אהרן וכל הכהנים — דעבודתם ב' חשאי³⁹ — ביטול — זיבדל אהרן קד"ק⁴⁰ — דקאי על כל הכהנים).

(ממאמר ושיחת ש"פ ויקהל תשי"ט)

(ושכל) ע"ז „כי אלו חביבין עלי מן הכל“ — הרי זה נעשה ענינו של משה (ובדוגמת המבואר לעיל ע' 39 ואילך, שאחר שאמר הקב"ה „חבל על דאבדין כו", גמ' שך במשה גם ענין זה — אף שלפנ"ז הקשה „למה הרעותה גו", וראה הערה הבאה.

(37) ראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 73-74 ובהערות שם, שאמיתית מהות הביטול הוא בביטול היש דוקא. עיי"ש באריכות.

ו"ל, שע"י שמשה קיבל מהן את מראות הצובאות, נעשה בזה ב' המעלות (ע"ד המבואר בלקוטי שיחות שם ע' 75 ס"ו): המעלה דמהות הביטול שב„ביטול היש“ ו„אתכפיא“; ושביטול זה יהי בגילוי (לא כבביטול היש שהביטול אינו חודר בעצם המציאות, לפי שהיש מעלים ומסתיר).

(38) ראה תו"א (צט, ג), שהביטול דמשה הוא בחי' מ"ה דמ"ה והביטול דאהרן ב"ן דמ"ה.

(39) זח"ג לט, א. וראה ביאורי הנהר ר"פ ויצא. לקו"ת ואתחנן, ד"ה וידעת (הש' גי) פ"ב. ושם ד"ה ושאתם (השני) פ"א.

(40) דה"א כג, יג.

ולכאורה אינו מובן:

כיון שמטרת הכיור וכנו היא בשביל הכניסה לאוהל מועד — הרי הציווי על עשייתו הוצרך להיות לפני הציווי על עשיית המשכן, הקרשים והיריעות, ושאר כלי המשכן, או לכל הפחות בהמשך להציווי על עשיית המשכן וכליו, ומהו הטעם שציווי זה נאמר לאחרי ההפסק בענין "כי תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל"?

ועכצ"ל, שענין הכיור שייך להענין שנפעל ע"י מחצית השקל, שלכן נסמכו ב' ציוויים אלו.

סג. ענינו של הכיור הוא — שכדי שהכהן יוכל להכנס בטהרה אל הקודש כדי להקריב קרבן לה' ²⁶⁵, או בשביל להשתחוות לפני ה' ²⁶⁶ (שהרי ביאה ריקנית אסורה ²⁶⁷, כי אם לצורך איזו תכלית), הוצרך לרחוץ תחילה ידיו ורגליו מן הכיור.

ועז"נ "ועשית כיור נחושת וכנו נחושת" — שהכיור וכנו לא נעשו מזהב או כסף, אלא מנחושת, שהוא הפחות שבמתכות.

מניין לקחו את הנחושת עבור הכיור וכנו? — מ"מראות הצובאות" ²⁶⁸, כמסופר בדברי חז"ל ²⁶⁹ ש"בנות ישראל היו בידן מראות [שהיו עשויים מנחושת קלל, והיו מצחצחים ומבריקים אותם עד שהי' נראה בהם מראה הפנים] . . ואף אותם לא עיכבו מלהביא לנדבת המשכן, והי' מואס בהן משה מפני שעשויים ליצר הרע, א"ל הקב"ה, קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה . . ונוטלות המראות . . ומשדלתו בדברים . . ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות כו".

סד. והענין בזה בעבודת כאו"א מישראל:

ובהקדמה — ש"היד שנשתלחה במקדשך" ²⁷⁰ היתה רק בנוגע לבית-המקדש הגשמי, אבל בית-המקדש שבלבו של כאו"א מבנ"י, עליו נאמר "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל — הרי זה תלוי

אוצר החכמה

(265) ראה פרש"י עה"פ.	(268) ויקהל לח, ת.
(266) ראה אנציק' תלמודית ערך השתחוואה	(269) פרש"י עה"פ. וראה תנחומא פקודי
ס"ד (כרך יא ע' רלג ואילך). וש"נ.	ט.
(267) ראה אנציק' תלמודית ערך ביאת	(270) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
מקדש בתחלתו (כרך ג' ע' קב ואילך). וש"נ.	

בו בלבד, ואם רק משתדל ועוסק בזה, אזי יש לו מקדש בנוי על תלו (כמדובר כמ"פ²⁷¹).

אמנם, "משכן" זה צריך להיות נלקח מעניני העולם — כמו המשכן כפשוטו שנעשה מ"זהב וכסף ונחושת וגו'", "י"ג או ט"ו דברים (כב' הגירסאות²⁷²), והיינו, שצריך לעשות מעניני העולם דירה לו ית', וכאמור לעיל (סכ"א) בארוכה שזוהי תכלית התורה — לעשות מהעולם מקום קדוש, "בית מקדש".

ולכאורה אינו מובן:

כיון שעוסקים בעניני העולם, הרי לא יתכן שלא יתדבק משהו כו'. וכפי שרואים בטבע בני אדם, שהמתאבק עם מנוול, נדבק בו אבק ועפר ואפילו רפש וטיט ("בלאָטע"). ובמצב כזה הרי לא שייך להכנס ח"ו לביהמ"ק, וכדאיתא במשנה²⁷³ שאפילו להר הבית אסור להכנס באבק שעל רגליו?

והעצה לזה — שקודם הכניסה לביהמ"ק צריך להיות ענין של רחיצה.

ומה צריך לרחוץ? — את חלקי הגוף שעל ידם הוא עיקר העסק בעניני העולם, שהם הידים והרגלים — "ורחצו גו' את ידיהם ואת רגליהם":

הרגלים — מביאים את האדם בעולם, והיינו, שמצד עצמו הי' צריך להיות ב"בית-המקדש", בד' אמות של תורה או בד' אמות של תפלה, אלא שרגליו מובילים ומביאים אותו בעוה"ז הגשמי, ובפועל, הרי הרגלים הם העומדים ישירות על הארץ והעפר הגשמי.

והידיים — הם הכלים הממוצעים בין האדם להעולם, שעל ידם נוטל דברים מהעולם ועל ידם נותן דברים בעולם,

וכידוע הפירוש²⁷⁴ בדברי המשנה²⁷⁵ "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים וכו'", ש"בעה"ב בפנים" קאי על הקב"ה, ו"העני בחוץ" קאי על איש ישראל שצריך למלא את שליחותו בעוה"ז הגשמי, וישנו הענין ד"פשט בעה"ב את ידו לחוץ כו'", שזהו ע"ד מ"ש¹⁹³ "דודי שלח ידו מן

(271) ראה גם תו"מ ח"ח ע' 14. וש"נ.

(272) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

(273) סוף ברכות.

(274) ראה "כתבי הרח"א ביחובסקי"

(ברוקלין, חש"נ) ע' צט ואילך — מה ששמע

אדמו"ר הזקן מהרב המגיד.

(275) ריש שבת.

החור", וכמו"כ ישנו הענין ד"פשט העני את ידו לפני כו", להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד.

וחלקים אלו שבאים במגע עם עניני העולם — הרגלים, שמביאים את האדם בעולם, והידיים, שבאמצעותם נוטל דברים מן העולם או שמכניס בעולם דברים שלמעלה מהעולם — צריך לרחוץ אותם.

כיצד היא הרחיצה? — הנה רחיצה ע"פ דין בנגלה דתורה היא עי"ז שנוטלים מים ושופכים על הידיים והרגלים, שאז, הידיים והרגלים עצמם (העור והבשר והעצמות) נשארים במקומם, ואילו האבק ורפש וטיט שנדבק עליהם, הולכים ונשטפים ע"י המים (אם הם רק במדה המספיקה) ששופכים עליהם.

וענינו בעבודה — כמ"ש הרמב"ם²⁷⁶ ש"רמז יש בדבר .. הביא נפשו במי הדעת הטהור", ידיעת אלקות, "דע את אלקי אביך"²⁷⁷, שזהו"ע תורת החסידות, וטבע הדברים הוא שבכח "מי הדעת הטהור" לרחוץ את הידיים והרגלים, חלקי הגוף שבאים במגע עם העולם, ולשטוף מהם את "הנחות העולם", ולחזק את ה"נפש השנית בישראל" ש"היא חלק אלקה ממעל ממש"⁵⁶.

וכאשר הידיים והרגלים נעשים נקיים, אזי יכול האדם למלא תפקידו בעולם — לעשות מעניני העולם, זהב וכסף ונחושת, משכן ומקדש לו ית'.

סה. ועל זה באה ההוראה — שאין צורך במי שהוא בעל שכל גדול זך ונעלה ביותר דוקא; אין צורך בדבר שנעשה מזהב או מכסף דוקא; יכול להיות גם דבר שנעשה מנחושת, הפחות שבמטלטלין, אלא שנתנית הנחושת היתה באופן ש"כל נדיב לבו יביאה"²⁷⁸, בלב שלם — הרי כיון שדבר זה בא מלב יהודי זך ("א ריינער אידישער האַרץ"), בכחו לשטוף את האבק ורפש וטיט שנדבק על ידיו ורגליו.

והתורה מספרת דבר חידוש — שהכל ידעו שענין זה נעשה ע"י נשי ישראל:

לכאורה, הרי ענינה של האשה הוא באופן ש"כל כבודה בת מלך פנימה"²⁷⁹, ואילו העסק עם עניני העולם נעשה ע"י הבעל.

(278) ויקהל לה, ה.
(279) תהלים מה, יד. וראה רמב"ם הלי אישות פי"ג הי"א.

(276) בסוף הלי' מקוואות.
(277) דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ועוד.

אך היא הנותנת:

מצד זה שהבעל נמצא כו"כ שעות בעניני עוה"ז — הנה לאח"ז קשה לו יותר להבחין ולברר מהו "דבר זר" עבורו, ומהו דבר השייך אליו ("א' אייגענע זאך");

ואילו האשה שנמצאת בבית, "כל כבודה בת מלך פנימה", ו"חכמת נשים בנתה ביתה"²⁸⁰, להעמיד את ביתה על יסודי התורה והמצוה — הנה אף שלכאורה "נשים דעתן קלה"²⁸¹, הרי להיותה בת שרה רבקה רחל ולאה, בכחה וביכלתה — מצד כח האמונה, אמונה פשוטה, שישנה אצל נשים יותר מאשר אצל אנשים²⁸² — להבחין ולברר שענין פלוני שייך לעוה"ז החומרי ובמילא צריכים לשטפו, וענין פלוני שייך לחלק העולם שיכולים לעשות ממנו משכן ומקדש לו ית'.

ובכחן של הנשים ליתן אפילו ענין של נחושת, שהוא הפחות שבמטלטלין, אבל, הנתינה היא מתוך חביבות, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בצחצוח והברקת הנחושת להיות דבר הנוצץ, שאז יהיו משתקפים במתכת — פני אדם.

ועד כדי כך, שאפילו ענין כזה שאצל האנשים יכול להידמות שזוהו"ע של לעו"ז, ענין של תאוה — הנה מצד האמונה פשוטה של הנשים, בכחן לפעול שעל ידו יעמידו ויגדלו צבאות השם! ולהעיר:

אדמו"ר הזקן כותב בספר התניא²⁸³ ש"העיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת כו", "משום שאין לך נפש רוח ונשמה שאין לה לבוש מנפש דעצמות אביו ואמו, וכל המצות שעושה הכל ע"י אותו הלבוש... ואם יקדש את עצמו ימשיך לבוש קדוש כו".

וכיון שהעמידו "צבאות השם", "זרע ברך ה"¹⁵², שיצאו "מארץ מצרים על צבאותם"²⁸⁴, ונכנסו אח"כ לארץ ישראל, והם אלו שממלאים את שליחותו של הקב"ה בעוה"ז הגשמי והחומרי — הרי מזה מוכח, שהלבושים שלהם היו כדבעי למהוי, כיון שהקידוש הי' כדבעי למהוי.

ונמצא, שכללות הענין ד"מראות הצובאות" שעל ידן "משדלתו בדברים", הי' ענין של קדושה.

ענינים ע' שפג ואילך. וראה גם אוה"ת תשא

ע' איתתקפה ואילך.

(283) ספ"ב.

(284) בא יב, נא.

(280) משלי יד, א.

(281) שבת לג, ב. וש"נ.

(282) ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקכו.

יהל אור לתהלים ע' תלה. מאמרי אדה"ז

סו. וזהו סדר הדברים בפרשה:

לכל לראש באה ההודעה שהענין ד"תשא את ראש בני ישראל" נעשה עי"ז שבנ"י מתאחדים בלב אחד ובנפש אחת להקריב להקב"ה קרבן ציבור כולם יחד, באופן שכולם שוים — מצד נקודת היהדות וכח המס"ג שאצל כל היהודים בשוה — שלכן צריכה להיות נתינת מחצית השקל באופן ש"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"²⁸⁵.

ולאח"ז נתבאר, שאי אפשר להתחיל לבנות משכן ומקדש מהעולם, אלא צריכים להכין תחילה את העולם שיוכל להיות משכן ומקדש — להבחין ולברר איזה ענינים אינם שייכים ליהודים, ואיזה ענינים יכול יהודי לברר ולזכך, ועל זה ניתנה האמונה פשוטה לנשים הצדקניות שבאותו הדור, שנותנות אפילו את ה"מראות" כדי לבנות כלי שממנו ירחצו את האבק רפש וטיט של העולם, ועי"ז תהי' ההכשרה לבוא אל הקודש ולהקריב קרבן לה'.

סז. והנה, אמרו רז"ל "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים"²⁸⁶, ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²⁸⁷, שגם הגאולה העתידה לבוא בעגלא דידן ע"י משיח צדקנו, תהי' "בשכר נשים צדקניות שיש בדור"²⁸⁸.

וענין זה נעשה ע"י עבודתן של הנשים הצדקניות להעמיד את ביתן על יסודי התורה והמצוה, להכניס בו כמה ענינים, אבל, להבחין ולברר מה צריך לשטוף ולזרוק החוצה, ומה צריך להשאר בבית, ואח"כ לפעול בבית הענין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

וזו תהי' ההכנה לבית המקדש השלישי, שעומד בנוי ומשוכלל ויתגלה וירד²⁸⁹ למטה מעשרה טפחים,

ובו תהי' העבודה באופן ש"רחצו אהרן ובניו גו' את ידיהם ואת רגליהם", ויקריבו את קרבנות הציבור עי"ז ש"תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל",

במהרה בימינו, ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו". ניגון

(288) יל"ש רות רמז תרו (בסופו).

(289) ראה פרש"י ותוס' — סוכה מא,

סע"א. ועוד.

(285) תשא ל, טו.

(286) סוטה יא, רע"ב.

(287) מיכה ז, טו.

לפניכן — בפתגם של רבינו הזקן, שאמר, שיהודי צריך ללמוד הוראה מפרשת השבוע, בנוגע לכל הענינים והמאורעות שמתרחשים עמו בשבוע זה.

ג. היום, יום ראשון בשבוע, התחילו ללמוד פרשת "במדבר סיני", שהתחלתה: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית .. שאו את ראש כל עדת בני ישראל .. כל יוצא צבא בישראל".

ולכאורה אינו מובן: הרי לפני חדשים ספורים נימנו כבר בנ"י, ולמה צריכים לחזור ולמנותם עוד הפעם?

ומתרץ רש"י: "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן .. כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאן, באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם".

כלומר: ענין המנין מורה עד כמה כל יהודי חביב ויקר אצל הקב"ה, שלכן, בכל מאורע חדש, שלב חדש ומצב בחיי בנ"י, חוזר הקב"ה ומצווה למנות את עם ישראל — כל אחד מישראל בפני עצמו, בקשר ובשייכות למצב החדש.

ובנדוד"ד: מנין בנ"י בקשר ובשייכות להשראת השכינה עליהם ע"י הקמת המשכן.

ד. המשכן — שהיו בו כמו"כ כלים — הי' נחלק לג' חלקים. אמנם, לכל לראש, לפני שהיו יכולים לעשות איזה דבר במשכן, להקריב קרבן או לעשות איזו עבודה, הי' הסדר — ע"פ ציווי הקב"ה — שהוצרכו תחילה לרחוץ ידים ורגלים מן הכיור וכנו.

ומצינו ענין מיוחד שבו נבדל הכיור וכנו מכל שאר כלי וחלקי המשכן:

בכל כלי המשכן היתה מעורבת נדבתם של כל בנ"י לעשיית המשכן; לא הי' כלי שנעשה מנדבתו של אחד מישראל, או קבוצה מישראל, באופן שיוכלו לידע שכלי זה נעשה מנדבה פלונית, אלא בכל כלי היתה השתתפות של כל בנ"י.

(5) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה. וראה גם "רשימת המנורה" ע' פה. וש"נ.

הכלי היחידי שיודעים שנעשה מנדבה של קבוצה מסויימת מישראל, הוא: הכיור וכנו, שנעשה מהנדבות שהביאו נשי ישראל⁷. נשי ישראל התנדבו גם עבור כל עניני המשכן, אבל, בשאר עניני המשכן היתה נדבת הנשים מעורבת יחד עם נדבת האנשים; ואילו הכיור וכנו — שעל ידם נתאפשרה כללות העבודה במשכן — נתייחדו בכך שנעשה מנדבת נשי ישראל דוקא.

ה. כבר דובר כמ"פ⁸ בנוגע למעמד ומצב שלאחרי חורבן ביהמ"ק, שהחורבן הי' רק בנוגע לגשמיות של המקדש ומשכן, ואילו בנוגע לרוחניות — שיהודי צריך להעמיד מקום להשראת השכינה, שהקב"ה יוכל לומר "ושכנתי"⁹ — לא שייך חורבן כלל; ענין זה ישנו תמיד. ובימינו אלו — הרי זה הבית היהודי, שצריך להקימו ולבנותו באופן שהקב"ה יוכל לשרות בו, לא רק בשבת ויו"ט, אלא בכל יום ולילה במשך כל השנה.

ובכן: בבית יהודי — שהוא משכן להקב"ה — ישנם כל מיני תפקידים ועבודות שצריכים להיעשות בו, אבל, לפני שנגשים לעשות איזו עבודה, ורוצים שהעבודה תיעשה כרצון ה', עבודה קדושה — צריכה להיות הרחיצה מן הכיור וכנו: יש להעביר את האבק, הבוץ וכל הדברים הבלתי-נקיים וטהורים שיכולים להידבק מהרחוב, שישארו בחוץ ולא יכנסו לבית.

ובנוגע לעשיית הכיור וכנו — מספר הקב"ה בתורתו¹⁰ שעשיית הכיור וכנו היתה מה"מראות" שנשי ישראל התנדבו להקמת המשכן. ומבאר רבינו הזקן¹⁰, ש"מראה" יש בו ב' ענינים: (א) "שיכולין לראות עצמו", (ב) "וגם לראות מאחוריו" (משא"כ ללא מראה, רואה האדם רק מה שלפניו, אבל לא מה שמאחוריו).

וכן הוא גם בעבודה הרוחנית של הנשמה, בנוגע לפעולת הכיור וכנו בבית יהודי — שכדי להבטיח שיהי' בית יפה וקדוש, צריכים לראות לא רק את המצב שבו נמצאים עכשיו, אלא צריכים לראות גם מאחור — כיצד הי' המצב אתמול ושלשום, הן כשהוא דורש תיקון, והן כשאפשר ללמוד הוראה מנסיון העבר, מהימים שמאחוריו, בנוגע להנהגת הבית מכאן ולהבא.

(9) תרומה כה, ח.
(10) תו"א מקץ לג, א.

(7) ראה תנחומא פקודי ט. פרש"י ויקהל לח, ח.
(8) ראה גם תו"מ חל"ב ע' 186. וש"נ.

ו. וענין זה — פעולת הכיור וכנו בתור הכנה הכי נחוצה שהבית היהודי יוכל להיות משכן אמיתי להקב"ה — קשור עם נשי ישראל, כפי שהי' במשכן הראשון, ומאז עד לדורנו זה וגם לאחרי כן:

כל אשה בישראל היא "עקרת הבית"¹¹, שבה תלוי' הנהגת הבית היהודי, ועלי' להבטיח, הן בנוגע לעצמה והן בנוגע לבעל ולילדים, שכאשר נכנסים מהרחוב שבו מנשבות רוחות, לפעמים רוחות טובות, ולפעמים רוחות שעלולים לנשוב ולהביא ענינים בלתי מבורכים עבור יהודי — תהי' תחילה הרחיצה מהכיור וכנו לפני שפוסעים ונכנסים לתוך הבית, לענין שהוא יקר באמת.

ואז — לאחרי הרחיצה מהכיור וכנו — בטוחים שהבית יהי' "משכן", בית שעליו יאמר הקב"ה שמשרה שכינתו בו בכל השנה,

ויחד עם הקב"ה באים כל הברכות וההצלחות — כל הדברים הטובים והמבורכים שנותן לכל אחד ואחת, מקטן ועד גדול, שהבית יהי' מבורך בכל המצטרך, הן בגשמיות והן ברוחניות, הן בדברים הגשמיים והן בדברים הקשורים עם חיי הנשמה של כל איש ישראל.

ז. יעזור השי"ת לכל אחת מכן, בתוככי כלל ישראל, נשי ישראל וכל אחד מישראל, למלא העבודה הכי חשובה — להבדיל את הרחוב מן הבית היהודי, ואז נזכה כולנו לברכתו של הקב"ה, שישרה בכל אחד ואחת במשך כל השנה, ויתן ברכתו והצלחתו, שתהי' שנה בריאה ושנה שמחה, בגשמיות וברוחניות.

*

ח. אודה לכן מאד, אם תמסרו דברים הנ"ל להנציגות שאינן נמצאות פה, ובכלל לנשי ישראל שתפגשו.

וכאשר יהודי מוסר דבר-תורה מתוך חיות ורגש ("מיט אַ האַרציקייט"), אזי מובטח לו שהדברים לא רק ישמעו ("געהערט ווערן"), אלא גם יקלטו ("דערהערט ווערן")¹², ויפעלו פעולתם — שיבואו הדברים במעשה בפועל.

ובודאי תעשו זאת מתוך שמחה, בריאות נכונה ומצב רוח טוב.

*

(11) ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. (12) ראה סה"ש תש"ח ע' 225. וש"נ. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתעא. ע' תתנח ואילך.

תורה אור מקץ ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה: ל, א-ב

וענין אספקלריא דלא נהרא הוא בחי בכל מאדך היינו ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עליי להפך נה"ב ועיי בחי אתכפיא ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה ג"כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון. וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו עיי דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב הוא מכסה ומסתיר האור. אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפיא ולאיתהפכא אז נעשה מזה בחי או"ח כמו בזכוכית שעיי המסך המסתיר נוסף עייז או"ח חדש שלא היה מקודם שהי המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז אור חדש היינו שיכול לראוי גם מאחוריו. כמו"כ אחר שנתהפכ' נה"ב אז עיי בחי בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עליי שעיי אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא לעילא ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות וזה נק' אספקלריא דלא נהרא (ועמש"ל ע"פ אעשה לו עזר כנגדו) וענין גילוי זה י"ל ע"ד שנתבאר במ"א פי קדושתי למעלה מקדושתכם דמאי קמ"ל פשיטא. אלא דר"ל כי המצות הם מבחי כתר כמש"ל. וזהו קדושתכי אשר קדשנו וכו'. ונודע שהכתר כלול מבי פרצופים. היינו בחי עתיק זהו בחי תחתונה שבמאציל ובחי א"א זהו שרש הנאצלים. ועז"א יכול כמוני. היינו בחי תחתונה שבמאציל שהוא עתיק. ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם שהמצות ממשיכים מבחי א"א משא"כ עתיק נק' עתיק יומין שנעתק ונבדל מבחי היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות שעז"נ מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב סומוע"ט והיינו בבחי א"א משא"כ בחי עתיק יומין הוא בחי קדושתי למעלה כו' אך עיי בירור נה"ב בכל מאדך נמשך גילוי מבחי זו כו' כי זהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים כו' בחילא יתיר בחי בכל מאדך כו' :